

dító, titokzatos szokott lenni, hogy arra bizonyára legtöbben emlékeznek.) Csak ezután mondanók: „Írjatok le mindent, ami eszetekbe jut a halálról“. Ennyit és nem többet, legkevésbé pedig „megbeszéléseket“.

„Mindezekből kitűnik — írja szerzőnk az Összefoglalás végén —, hogy a *Gyermek és a halál* olyan probléma, amellyel pszichológusnak, pedagógusnak, szülőnek egyaránt foglalkozni kell.“ Úgy van! A pszichológusra megkaptuk a leckét, a pedagógus és a szülő eljárására nézve nem. Pedig ez amannak negatív tanulságaiból folyik: ne tereljük a kiskorúak figyelmét olyanra, ami nem okvetlenül szükséges és ami tőlük inkább távoltartandó. Am ha a gyermek kérdez, ne kertetljünk, hanem nyugtassuk meg tőlünk telhetőleg: a vallásos meggyőződés alapján erősítsük benne a feltámadás hitét, amiben a hitoktatókra fontos hivatás és feladat hárul.

—m—

Simon Vendel: Weszely Ödön pedagógiája (A pécsi tudományegyetem bölcsészeti kara pedagógiai intézetének értekezései, 8. szám.) Pécs, 1937. 33 lap.

Időszerű tárgy, érdemes személy, akit hely illet meg a magyar pedagógia történetében. Ennek kijelölésére vállalkozott a szerző kelő készséggel és kritikai érzékkel. Weszely egyéniségének leírását és méltatását, — úgymond, eleve kikapcsolta tanulmányából, mert ezt *Halasy-Nagy József* a pécsi egyetem aulájában (és tegyük hozzá: a Magyar Paedagogiai Társaságban) tartott emlékbeszédében elvégezte; a maga részéről pedig arra törekedett, hogy Weszely életművéről, pedagógiai és tudományos munkásságáról adjon lehetőleg teljes ismertetést; kimutassa, hogy honnan, milyen irányokból táplálkozott pedagógiája, mi és mennyi az, ami egyéni elgondolása, s mennyi az, amit másoktól vett és átformált. Ennek egymást időrendben követő öt fejezetben tesz eleget: a pedagógia korabeli általános képének szemléltetése után (I—II.) behatóan ismerteti főbb munkáit, miközben, talán a szerző szándéka ellenére, itt-ott kiütöközik egy-egy egyéni vonás: erős eklektikus hajlandósága (5, 7), aggályoskodó, óvatos és körültekintő természete (8, 9), az értékek felosztásának bizonytalansága és zavaros volta (23), a kritikával szemben tanúsított rendkívüli érzékenysége (30—31). A *Bevezetés a neveléstudományba* című munkájáról ez a véleménye: Nem elfogult s minden iránynak meglátja jó és rossz oldalait, de kritikájában mindenütt rendkívül óvatos és ahol valóban egyéni véleménnyel kellene eldönteni valamelyik problémát, ott habozik és visszavonul, vagy pedig általános szólammal lapolítja el a kérdést (13). Halála után megjelent nagy művét: *A korszerű nevelés alapelvei* (1935, 531 l. képekkel) a következő szigorú, de szerintünk is helyes bírálatban részesíti: Nem érezzük benne a rendszert... pedagógiai enciklopédia ez és bibliográfia; a tudásnak és a szorgalommal összegyűjtött anyagnak nagy konglomerátuma (29). A Befejezésben szerzőnk felveti a kérdést, hogy mit köszönhet a magyar pedagógia mégis Weszely Ödönnek. „Sokat mint iskolaszervezőnek, mint kiváló és úttörő tankönyvírónak, mint tanárnak, mint elméleti pedagógusnak“ (a továbbiakban ezeket bővebben kifejti).

Néhány szerény kritikai megjegyzés. A teljesség kedvéért nem ártott volna utalni Weszelynek a *Magyar Paedagogia* szerkesztése körül és külföldi kongresszusokon kifejtett tevékenységére és legalább ezt a két évszámot idézni: 1867, 1934. Munkáinak sorozatában meg lehetett volna említeni a kiadásokat és a lapszámot, bár a szövegben elvétve előfordul. Szemet szúr még néhány feltűnő magyartalanság, pl. mindjárt az Előszóban: „a jelen értekezésben foglaltak csupán egy részét *teszik ki* kutatásaimnak; az emberi ész hajlandósága, *amely hajlandóság...*“ (4); „testek“ helyett, nehogy félreértés támadjon, „testtek“-et kell írni; hiányos és értelmetlen a 24. l. alján a Dilthey-féle idézet: „Jeder (igy!) Moment, jede Epoche...“. Ennek ötletéből a doktori értekezések hivatott bírálójt arra kérnők, hogy az előadás kifogástalan magyarságára is fordítsanak gondot és könyörtelenül irtsanak ki mindent, ami ez ellen vét. —m—

Dér Miklós: Schneller István pályája és pedagógiai munkássága. (Közlemények a szegedi Ferenc József Tudományegyetem Pedagógiai Lélektani Intézetéből. 18. sz.) Szeged, 1937. (67 l.)

Márkus Gábor: A XIX. századi magyar neveléstörténeti irodalom bibliográfiája. (U. o. 11. sz.) Szeged, 1937. (92 l.)

A szegedi tudományegyetem neveléstudományi lélektani intézete — igen helyeseltetően — tovább folytatja azt az Imre Sándortól kezdeményezett irányt, hogy a jelöltek figyelmét elsősorban a nevelésügy *magyar* kérdéseire tereli rá. E törekvés újabb gyümölcse a címben jelzett két doktori értekezés. Az első *Schneller Istvánnak*, a mai élő pedagógusok nesztorának életéről és rendszeréről szól. A személyiségnevelés kiváló magyar képviselőjének eszméi, talán elszigeteltebb helyzete következtében, nem váltak eléggé közkincsévé a magyar neveléstudományi gondolkodásnak. Szerencsére akadtak kiváló tanítványai, kik mesterük tanait terjesztették és tovább fejlesztették. Felfogását tudvalevőleg *Tettamanti Béla* ismertette részletesen *A személyiség nevelésének magyar elmélete. Schneller István rendszere* c. munkájában. Dér Miklós ennek hatása alatt látott e kérdés tanulmányozásához és céljaul elsősorban azt tűzte ki, hogy kimutassa a Schneller István életpályája s rendszere közti összefüggést. A befejező részben érdekesen veti egybe Schneller pedagógiáját egyfelől Linde híressé vált művével, másfelől pedig a mester nagy magyar tanítványának, Imre Sándornak nemzetnevelési rendszerével.

A másik értekezés, Márkus Gábor dolgozata, az 1800-tól 1914-ig önállóan megjelent magyarnyelvű neveléstörténeti irodalmat öleli fel. Nem szorul hangsúlyozásra, hogy valamely — főként bölcséleti természetű — tudományág fejlődésében milyen nagy szükség van az elődök munkásságának pontos nyilvántartására. E tekintetben a magyar neveléstudományi irodalomnak még sok feltárnivalója van, s a jövő legsürgősebb feladatának kell tekintenünk egy teljes és megbízható pedagógiai könyvészet egybeállítását. Márkus dolgozata hasznos részletmunka e feladat elvégzéséhez. Vannak bizonyos egyenetlenségei, beosztási hibái (pl. Molnár Aladárnak a XVIII. század magyar közoktatásügyéről írt kötetét egészen máshol sorolja fel, mint Fináczynak ezt folytató,